

Maritimt & Marinehistorisk forum

Handelsflåten og Krigskorset

De 19 fra Handelsflåten som fikk Krigskorset
under Annen verdenskrig

Maritimt & Marinehistorisk forum

Kristiansand orlogsforening

Handelsflåte og Krigskorset

Krigskorset ble innstiftet i 1941 (samtidig som Krigsmedaljen) for å hedre personer som på en særlig måte bidro til nasjonen Norge under den pågående verdenskrigen.

Norge hadde ikke et eksisterende dekorasjonssystem før krigens utbrudd og det hastet å få på plass en måte å hedre de norske og allierte soldatene som deltok i verdenskrigen. Siden man i hovedsak kun hadde to medaljer (Krigsmedaljen og Krigskorset) å benytte, ble Krigskorset innledningsvis utdelt både for tapperhet, ledelse og for andre særlige fortjenester for Norges sak (hhv. med og uten sverd). Dette ble etter hvert endret og Krigskorset ble gjort om til den rene tapperhets- og ledelsesmedaljen som den skulle være. Medaljen skulle etter dette alltid tildeles med sverd og navnet på medaljen (om man skal være nøyaktige) er derfor “Krigskorset med sverd”. Dette var et svært viktig skille i medaljens, til da relativt korte, historie. Medaljen ble en medalje for å hedre de personene som gjorde en ekstraordinær innsats under den pågående krigen, mens andre fortjenester kunne hedres med egne medaljer man hadde innstiftet spesielt for slike formål, herunder Haakon VII's Frihetskors m.fl.

Maritimt & Marinehistorisk forum

Kristiansand orlogsforening

Krigskorset

Utdelinger for andre verdenskrig opphørte i 1949. Da hadde man delt ut medaljen til i overkant av 270 personer, herunder 130 utenlandske soldater og kongelige. I de neste 50-60 år var Krigskorset en “sovende” dekorasjon og det fantes simpelthen ikke et godt nok system for å hedre personer som utmerket seg spesielt i tjeneste for de norske militære styrkene i operasjoner rundt om i verden. Dette ble endret da Krigskorset (etter hvert sammen med flere andre dekorasjoner) ble gjeninnført i 2009. Medaljen kan nå tildeles personer som oppfyller statuttene (tildelingskriteriene) også for handlinger foretatt i væpnede konflikter etter andre verdenskrig. Krigskorset har igjen blitt en aktiv dekorasjon og vil fortsette å være Norges høyeste utmerkelse!

Utforming

Krigskorset er et kløverbladkors (Olavskors) i bronse. Norges riksvåpen er i relieff i midten av korset. Baksiden er normalt uten motiv eller tekst. Korset er opphengt i båndet som er festet i en halv eikekrans på den øverste armen av korset. Medaljebåndet er preget i de norske farger, rødt, hvitt og blått. Medaljen ble under krigen produsert av det engelske firmaet Spink & Son Ltd. Dette er foreløpig den eneste produsenten av Krigskorset, men firmaet Sporrøng har levert bånd og sverd til utgaven som kom i 2011. Medaljen ble i årene 1941-49 levert til mottakeren i et rødt etui som hadde det Norske riksvåpenet preget i gull på lokket (se bildet til høyre). Mottakerne fikk tildelt utdelingsdokument sammen med medaljen. Disse var undertegnet personlig av bla. H.M. Kongen.

Maritimt & Marinehistorisk forum

Kristiansand orlogsforening

Handelsflåte og Krigskorset

Kontreadmiral Egil Jørgen Eikanger har tatt initiativ til å reise et minnesmerke over de i handelsflåten som ble tildelt Krigskorset for sin innsats under Annen verdenskrig. Totalt var det 19 stk som fikk denne tildeling.

Eikanger arbeider for å få reist et minnesmerke som skal er foreslått å være en modell av handelsskipet M/S «Livard» i tillegg til en minnetavle med de 19 navnene.

Monumentet ønsket reist i Solheimsviken på området der Bergens Mekaniske verksteder (BMV) hadde sitt skipsbyggeri. Området disponeres så vidt vites i dag av GC Rieber Eiendom AS, imidlertid er det Statens Vegvesen som er grunneier. GC Rieber Eiendom AS er positiv til å stå som «eier» og ta ansvar for vedlikehold av monumentet. En annen alternativ plassering er utenfor Bergens Sjøfartsmuseum, men denne løsning ser idag ut til å være vanskeligere å realisere da utearealet ikke er så stort og det tilhører Universitetet i Bergen.

Minnesmerket har en prosjektkostnad på 150-200 tusen kroner. Styret i VSF har besluttet å bidra med kr 25.000,- til prosjektet. Pengene er overført en konto som styres/disponeres av SMS v/Generalsekretæren.

Prosjektet er foreløpig på planleggingsstadiet. Hvis prosjektet ikke lar seg gjennomføre vil midlene bli tilbakeført til bidragsytere.

Vedlagt følger en liste over de 19 som fikk Krigskorset, med en kort forklaring/merknad.

Maritimt & Marinehistorisk forum

Kristiansand orlogsforening

De 19 fra Handelsflåten som fikk Krigskorset under Annen verdenskrig

Listen kan inneholde feil og mangler, men dette var det beste jeg fikk til med noen søk på internett. For de som ønsker mer informasjon, ikke minst om M/S «Lidvard» anbefaler jeg å besøke

www.warsailers.com og

www.krigsseilerregisteret.no

PS! Kvarstad er et svensk juridisk uttrykk som brukes ifm arrest/tilbakeholdelse pga økonomiske eller andre forhold. Kvarstadbåtene hadde ligge i arrest i Sverige siden 9. april 1940. Av 15 skip kom 7 seg til Storbritannia. «Operation Rubble» omfattet 5 skip som alle kom seg til England. «Operation Performance» omfattet 10 skip, kun 2 kom seg til England, 6 ble senket og 2 returnerte til Sverige.

Listen er utarbeidet av

Knut Holth-Larsen

Navn	Skip	Merknad
Ansgar Maryath Fredheim	M/S «Hird»	Seilte ut fra Dunkirk 28/5-1940 til Cherbourg med over 2200 evakuerte soldater og sivile. I tillegg plukket de opp overlevende fra et senket britisk krigsskip.
Lars Anker Thøversen Tenmark	D/S «Lysaker»	Seilte fra Calais 28/5-1940 til Cherbourg og Brest med 750 evakuerte soldater og sivile
Fritjof Utne	D/S «Leka»	Seilte fra Calais 28/5-1940 til England med 1125 evakuerte soldater og sivile
Berge Mevatne	T/S «Alaska»	Inder seilas utenfor Nord-Afrika 27/10-1942 reddet skipet 53 passasjerer fra et torpedert passasjerskip
Carl Iver Jensen	M/S «Taurus»	Kvarstadbåtene «Operation Rubble» 23/1-1941. Brøt tysk blokade og seilte fra Gøteborg til Kirkwall
Erik Fredrik Conrad Isachsen	M/S «Tai Shan»	Kvarstadbåtene «Operation Rubble» 23/1-1941. Brøt tysk blokade og seilte fra Gøteborg til Kirkwall
Reidar Otto Paulsen Hans Gustav Hansen	M/S «John Bakke»	Kvarstadbåtene «Operation Rubble» 23/1-1941. Brøt tysk blokade og seilte fra Gøteborg til Kirkwall
Elias Ragnvald Blindheim Johan Magnus Haaland	M/T «B.P. Newton»	Kvarstadbåtene «Operation Performance» 31/3-1942. Seilte fra Gøteborg til Leith
Lorentz Eugen Lund Hans Anton Trovik	M/T «Lind»	Kvarstadbåtene «Operation Performance» 31/3-1942. Seilte fra Gøteborg til Methil Roads
Ole Haakon Bentsen Paul Kornelius Mønsen	M/T «Rigmor»	Kvarstadbåtene «Operation Performance» 31/3-1942. Seilte fra Gøteborg, ble angrepet av tyske fly og senket
Lars Grotnæss	M/S «Borgestad»	Seilte i konvoi fra Freetown til England. 12/2-1941 ble skipet senket av «Admiral Hippe» etter å ha tatt opp kampen mot krysseren som en avledning for resten av konvoien. Hele besetningen på 32 omkom. Kapteinen fikk tildelt Krigskorset Post mortem.
Lyder Reinholdt Torstensen	M/T «Anna Knudsen»	Ble torpedert 2 ganger: 9/2-1942 utenfor Island og 5/10-1943 i Adenbukta. Besetningen greide begge ganger å redde skipet og få det trygt til havn.
Bjarne Clausen Smørðal Johan Karlsen Nickolai Fredrik Lindtner	M/S «Lidvard»	På mirakuløs måte brøt de ut av arrest og seilte 27/7-1941 med en meget redusert besetning ut fra Dakar til Freetown. Dakar var på det tidspunkt under den franske Vicheregjeringen